

تکامل جدید در ارگانیکسم حزب

تجزیه و تحلیل دومین پلنوم کمیته مرکزی حزب توده ایران
از لحاظ اهمیت تشکیلاتی آن

دومین پلنوم کمیته مرکزی حزب، مبداء اسلوب جدید کار حزبی یعنی کار منظم و نقشه‌ایست که باید جانشین هرگونه روش خرده‌کاری و بی نقشه و خود-بخودی شود. دومین پلنوم، نقشه سه‌ماهه، یا به اصطلاح نقشه نایستانی شعب یازده‌گانه کمیته مرکزی و هیئت بازرسی را تصویب کرد و به کمیته مرکزی دستور داد بلافاصله نقشه هر شعبه را بین سازمان‌های تهران و شهرستان‌ها تقسیم کند تا کار نقشه‌ای در سازمان حزبی ما در سراسر ایران آغاز گردد.

همچنین دومین پلنوم کمیته مرکزی اساسنامه‌های یازده‌گانه شعب کمیته مرکزی و هیئت بازرسی را تصویب نمود. این اساسنامه‌ها امر تشکیلاتی حزب را برپایه‌های منطقی و محکمی قرار می‌دهند و مسئله تقسیم کار و مسئولیت و طرز اداره امور را از یک حالت دلخواه و نامنظم درمی‌آورد و نیز پلنوم کمیته مرکزی گزارش تفصیلی کار هیئت اجرائیه و هیئت بازرسی را در فاصله اختتام دومین کنگره و آغاز دومین پلنوم استماع نمود و درباره آن قطعنامه‌ای صادر کرد. بدین ترتیب کار نقشه‌ای، داشتن اساسنامه‌های تشکیلاتی، دادن گزارش و صدور قطعنامه، سه قدم جدی تشکیلاتی در راه تنظیم امور سازمانی ما بود که در دومین پلنوم کمیته مرکزی و جنبه عمل بخود گرفت.

۱- اساسنامه‌ها

مطابق اساسنامه جدید حزب، مصوبه دومین کنگره کمیته مرکزی در نخستین پلنوم خود یازده نفر را بعنوان هیئت اجرائیه و پنج نفر را بعنوان هیئت بازرسی انتخاب می‌کند و این یازده نفر به دو هیئت تشکیلاتی (۷ عضو) و سیاسی (۵ عضو) که دبیر کل حزب در هر دو مشترک است تقسیم می‌گردند و مطابق اساسنامه‌های مخصوصی سازمان‌های خویش را بوجود آورده و آغاز فعالیت می‌گذارند. اینک یازده شعبه هیئت اجرائیه: ۴ شعبه هیئت سیاسی و ۶ شعبه هیئت تشکیلاتی و یک شعبه دبیرخانه کمیته مرکزی اساسنامه‌های خاص خود را منظم نموده‌اند.

مطابق این اساسنامه‌ها شعبه‌ها به دوائر و دوائر به قسمت‌ها تقسیم می‌گردند. شعبه‌ها و دوائر و قسمت‌ها دارای یک مسئول هستند. روش کار نقشه‌ای، روش گزارش از مادون و رهبری از مافوق در داخل در تمام این شعب و دوائر و قسمت‌ها برقرار است. شعب شوراهائی برای بررسی مسائل عمومی کار خود هر چندی یکبار تشکیل می‌دهند. این وضع با طرز "کار جرگه‌ای" که مدتی در حزب متداول بود، تفاوت اساسی دارد: زمانی کمیسیون‌های تشکیلات یا تبلیغات در جلسات هفتگی خود همه مسائل را دست‌جمعی حل و فصل می‌کردند و این یک نوع بوروکراتیسم بی‌معنی و کندی مضر در کار ایجاد می‌کرد. جرگه‌ها غالباً در مباحث تجریدی و دور از فایده‌ای غرق می‌شدند و هفته‌ها می‌گذشت بدون آنکه تصمیمی در این جرگه‌ها گرفته شود. شیوه جدید که انضباط جدی‌تر کار را برقرار می‌سازد اجازه می‌دهد که تصمیمات بدون اشکالات زائد گرفته شود و به سهولت به معرض اجراء درآید. البته چون این تصمیمات براساس نقشه مصوبه کمیته مرکزی است نمی‌تواند خودسرانه باشد. مطابق اساسنامه‌های نوین شعب تقسیم کار وسیعی بعمل آمده است. و اینک سازمان کمیته مرکزی عده کثیری از افراد حزب را در تشکیلات گسترده خود بکار واداشته است.

اصل یک مسئولیتی، مشخص بودن حدود کار، وجود نقشه و کنترل و لزوم دادن گزارش، هرگونه تنبلی و بی‌کارگی را دشوار ساخته و افراد را به کوشش وامی‌دارد. حاصل این تقسیم کار وسیع اینست که عده کثیری از توده حزبی عملاً و در جریان فعالیت، شیوه‌های گوناگون کار حزبی را می‌آموزند و پرورش می‌یابند. این تقسیم وسیع کار به افسانه "انحصارطلبی هیئت حاکمه حزب" از جعلیات عناصر منحرف، بنحو قاطعی شکست وارد می‌آورد.

در حزب ما استعدادات را هیچگاه خفه نکردند ولی زمینه منطقی مساعدی که اکنون برای رشد استعدادات حزبی فراهم شده، به این شکل وسیع، بی‌سابقه است. مطلب به آسانی قابل درک است: خصوصیات یک حزب پیشرو در جریان رشد و نمو خود پیوسته در حال تغییر و تحول است و ناچار در جریان این تحول اسلوب فعالیت یک حزب پیشرو دائماً کاملتر و دقیق‌تر می‌شود.

۲- نقشه سه ماهه

نقشه سه‌ماهه یا تابستانی مصوب دومین پلنوم کمیته مرکزی را می‌توان "نقشه تشکیلاتی" دانست، هدف اساسی این نقشه اجراء اساسنامه جدید حزب و اساسنامه‌های شعب و تنظیم کارهای هر شعبه براساس این اساسنامه‌هاست. علاوه بر این، در هر نقشه تعداد قابل‌توجهی کار مثبت و مشخص در نظر گرفته شده. با اجراء موفقیت‌آمیز نقشه تابستانی تشکیلات ما در آغاز پائیز در سراسر ایران شکل منظمی بخود می‌گیرد و با اسلوب پیشنهادی اساسنامه حزب تطبیق می‌کند.

البته حزب برای کار نقشه‌های هنوز تجربه‌کافی ندارد. تهیه این نقشه‌ها با وجود دقتی که در آن بکار رفته، مبتنی بر زمینه‌های مشخص و امتحان شده‌ای نیست و اجراء آن ممکن است در عمل با دشواری‌هایی روبرو شود. نقشه تابستانی در عین حال یک نقشه آزمایشی است. در جریان اجراء این نقشه رهبری حزب می‌تواند رقیاص خود را بطور عینی درک کند و نقشه پاییزی را با واقع‌بینی بیشتری ترتیب دهد.

اگر موضوع جانشین کردن کار نقشه‌ای بجای کار خودبخودی را یک قدم درخشان حزب در فعالیت تشکیلاتی بنامیم، سخن به‌گزار ننگفته‌ایم. حزب ما اکنون تنها سازمان اجتماعی است که فعالیت خود را برطبق نقشه‌های از پیش تنظیم شده‌ای، ترتیب می‌دهد و اطمینان دارد که بر دشواری‌های اجراء این عمل بتدریج غلبه می‌کند. یکی از مهمترین دشواری‌ها در این است که هنوز سازمان‌های ما به این اسلوب کار عادت نکرده‌اند و حتی کسانی هستند که اهمیت آن را درک نمی‌کنند و آن را نوعی از تشریفات تلقی می‌نمایند. آنها خرده‌کاری^۱ و کار خودبخودی را بیشتر دوست دارند و این عدم ترتیب با طبایع آنها سازگارتر است. با چنین تمایل غلطی باید مبارزه شود بخصوص مسئولین شعب باید سعی عظیمی مبذول دارند تا جتدریج بتوانند فعالین را با روح انضباط و کار نقشه‌ای تربیت کنند. این اسلوب کار برای فعالین حتی از لحاظ مشخص شدن ارزش عملی آنها مفید است. بدون کار نقشه‌ای درک خصوصیات کار و ارزش عملی افراد دشوار بود ولی اینک این دشواری از میان برخاسته زیرا بطور روشن و صریحی سازمان‌ها و افراد را می‌توان از نتیجه کارهای انجام شده‌شان سنجید. از هم‌اکنون بین شعب و دوائر و قسمت‌ها یکنوع "مسابقه کار" برقرار شده این مسابقه هنوز در حالت جنینی است ولی باید به آن بسط داده شود. باید شرف فعالیت و کار در داخل حزب ما برقرار گردد و کادرها در میدان عمل مورد آزمایش قرار گیرند.

توفیق در برقرار کردن کار نقشه‌ای بجای کار خودبخودی، توفیقی است که در مراحل نخستین فعالیت حزبی موقعی که تجارب حزبی کم، کار محدود بود بدست نمی‌آید. از نخستین کنگره^۲ حزب مسئله کار نقشه‌ای مورد بحث قرار گرفت. و در قطعنامه‌های صادره از طرف نخستین کنگره برقرار کردن اسلوب کار نقشه‌ای، اکیدا توصیه شد. کمیته مرکزی منتخب اولین کنگره تا حدودی این دستور را اجرا می‌کرد و چندبار در پلنوم‌های کمیته^۳ مرکزی مسائل عمومی مطرح و دستور عمل راجع به آنها ترتیب داده شد. علاوه بر این در برخی از واحدهای سازمانی شیوه کار نقشه‌ای کم‌وبیش اجرا گردید ولی آنچه که مسلم است این روش بکیفیت کنونی خود، تعمیم نیافت. عناصر انحرافی در داخل حزب در زیر شعار "نقشه"

کار " جاروجنجال بزرگی راه انداخته بودند ولی بهترین دلیل برعدم صلاحیت آنها در مدعاهای خودشان این بود که سازمان‌های تحت کنترل آنها بطرز بد و رقت‌انگیزی اداره می‌شد آنها در عمل نشان دادند که هیاهویشان درباره "نقشه" فقط هیاهوی تبلیغاتی بود.

از مشکلاتی که در سابق برای برقراری اصول کامل کار نقشه‌ای وجود داشت علاوه بر دو اشکال کمی تجربه و فقدان کادر، یکی هم نارسایی اساسنامه حزب بود که شکل سازمانی حزب ما را مشخص نمی‌کرد. به همین جهت هیئت‌اجرائیه موقت هنگامی که برای ایجاد تکاملی در ارگان‌نیم حزب تصمیماتی اتخاذ می‌نمود متوجه شد که در درجه اول باید اساسنامه حزب را تغییر دهد و آن را با ضرورت‌های تازه منطبق نماید. عجاله این مشکلات تا حدودی مرتفع گردیده و حزب ما باندازه کافی تجربه و کادر و امکانات اساسنامه‌ای، برای عملی‌ساختن شیوه نقشه‌ای در کار دارد و این شیوه را علی‌رغم مشکلات به‌پیش خواهد برد. همانطور که یکی از رفقا در دومین پلنوم کمیته مرکزی تذکر داد، ثابت شد که این حزب است که می‌تواند خود را با ضرورت‌های تازه تطبیق دهد و تکامل یابد، نه هر عنصر انحرافی و جاروجنجال‌چی.

گزارش و دستور

موضوع دادن گزارش از مادون به مافوق یعنی گزارش امور انجام یافته و نقایص کار و پیشنهادهائی برای اصلاح وضع کار مطلبی بود که نخستین کنگره حزب اجرا آن را توصیه و تاکید کرده بود، ولی این موضوع نیز بمعنای وسیعش عملی نمی‌شد و اجراء آن در زمینه‌ای محدود و همچنین گاه‌گاهی بود. اساسنامه جدید حزب این مسئله را بطور مؤکدی از وظایف سازمان‌ها دانست. پس از دومین کنگره ما شاهد اجراء کامل این اسلوب هستیم. در دومین پلنوم کمیته مرکزی گزارش مشروح دبیرکل حاکی از فعالیت همه‌جانبه سازمان حزبی بود. این گزارش به صورت یک نقل خشک حوادث تنظیم نشده بلکه عبارت از تحلیل جامع الاطرافی از اوضاع و فعالیت حزبی و کیفیت و کمیت این فعالیت بود. در واقع قصد ما از گزارش همین است. حزب پیشرو باید دائما شرایط کار خود را تحلیل کند و از آن نتیجه‌گیری نماید. گزارش‌ها این مسئله را تسهیل می‌کنند. گزارش‌ها باید حاکی از یک تجزیه و تحلیل مشخص و مستندی از جریان کار باشند به همین جهت باید در گزارش‌ها جنبه‌های مثبت و منفی کار معلوم گردد و در ذیل آن پیشنهادهای عملی داده شود. مقامات مافوق باید گزارش‌ها را مورد بررسی قرار داده و به آن پاسخ گویند و بدین ترتیب از حوائج سازمان‌های مادون آگاه شوند و آن‌ها را رهبری کنند و نظارت خود را بر فعالیت آنها برقرار گردانند. بدین ترتیب، با داشتن اساسنامه‌ها و آئین‌نامه‌های کار، برقرار کردن کار

نقشهای، اتخاذ اسلوب گزارش و دستور در شیوه، فعالیت حزبی ما تحول منطقی بزرگی رخ داده که به کلی سیمای کار حزبی را دگرگون ساخته است. امروز همه ما شاهد این دگرگونی، تحول بجانب کمال، رشد صحیح حزب خود هستیم. این تحول بجانب کمال پاسخ دندان شکنی به مدعیان "اصلاح طلبی" است که خود را می خواستند محور هرگونه ابتکار درست و تفکر منطقی جلوه دهند. منظره حزبی که از عناصر انحرافی مصفی شده با حزبی که فضای آن با تهییجات مضر آنها مسموم گردیده بود بسیار تفاوت کرده است. امروز در حزب ما کار خلاق و آگاهانه جای نفاق و شقاق را گرفته است.

برای آنکه بتوانیم در اسلوب نوین کار خود کامیاب شویم لازم است آن را در هر مرحله، علی رغم دشواری هایش به پیش ببریم. اسلوب نوین و منطقی کار در عین حال که کار را مرتب و منظم و ساده می کند بر دامنه آن می افزاید و حد دقت آن را بالا می برد، لذا وظایف یک مبارز در داخل این دستگاه دشوارتر و مسئولیت دارتر است. ما همه باید سعی کنیم که با شایستگی این وظایف خود را اجراء نمائیم.

نقل از:

"مسائل حزبی". شماره ۲

سال ۱۳۲۷